ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τέταρτο τμήμα)

της 10ης Μαρτίου 2011 *

Στην υπόθεση C-540/09,

με αντικείμενο αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Regeringsrätten (Σουηδία) με απόφαση της 10ης Δεκεμβρίου 2009, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 21 Δεκεμβρίου 2009, στο πλαίσιο της δίκης

Skandinaviska Enskilda Banken AB Momsgrupp

κατά

Skatteverket,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τέταρτο τμήμα),

συγκείμενο από τους J.-C. Bonichot, πρόεδρο τμήματος, K. Schiemann, C. Toader (εισηγήτρια), A. Prechal και E. Jarašiūnas, δικαστές,

* Γλώσσα διαδικασίας: η σουηδική.

γενικός εισαγγελέας: N. Jääskinen
γραμματέας: C. Strömholm, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 10ης Νοεμβρίου 2010,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

— η Skandinaviska Enskilda Banken AB Momsgrupp, εκπροσωπούμενη από τον J. Hefner, skattejurist,

— η Skatteverket, εκπροσωπούμενη από τον M. Loeb,

— η Σουηδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την A. Falk,

— η Ιρλανδία, εκπροσωπούμενη από τον D. O'Hagan, επικουρούμενο από τον A. Aston, SC,

— η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους Δ. Τριανταφύλλου και J. Enegren,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 16ης Δεκεμβρίου 2010,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 13, Β, στοιχεία α΄ και δ΄, σημεία 1, 2, και 5, της έκτης οδηγίας 77/388/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 17ης Μαΐου 1977, περί εναρμονίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών, των σχετικών με τους φόρους κύκλου εργασιών – Κοινό σύστημα φόρου προστιθεμένης αξίας: ομοιόμορφη φορολογική βάση (ΕΕ ειδ. έκδ. 09/001, σ. 49, στο εξής: έκτη οδηγία).

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ της Skandinaviska Enskilda Banken AB Momsgrupp (στο εξής: SEB) και της Skatteverket (σουηδικής φορολογικής αρχής) σχετικά με τον χαρακτηρισμό, για την απαλλαγή από τον φόρο προστιθέμενης αξίας (στο εξής: ΦΠΑ), υπηρεσιών αναδοχής εκδόσεως τίτλων («underwriting guarantee»).

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

3 Το άρθρο 2 της έκτης οδηγίας προβλέπει τα εξής:

«Στον [ΦΠΑ] υπόκεινται:

1. οι παραδόσεις αγαθών και οι παροχές υπηρεσιών, που πραγματοποιούνται εξ επαχθούς αιτίας στο εσωτερικό της χώρας υπό υποκειμένου στο φόρο, που ενεργεί υπό την ιδιότητά του αυτήν·

[…]».

4 Το άρθρο 13, Β, της έκτης οδηγίας ορίζει τα ακόλουθα:

«Με την επιφύλαξη άλλων κοινοτικών διατάξεων, τα κράτη μέλη απαλλάσσουν, υπό τις προϋποθέσεις που ορίζουν ώστε να εξασφαλίζεται η ορθή και απλή εφαρμογή των προβλεπομένων κατωτέρω απαλλαγών και να αποτρέπεται ενδεχόμενη φοροδιαφυγή, φοροαποφυγή και κατάχρηση:

α) τις ασφαλιστικές και αντασφαλιστικές εργασίες, περιλαμβανομένων και των συναφών προς τις πράξεις αυτές παροχών υπηρεσιών, που πραγματοποιούνται από τους ασφαλιστές και ασφαλιστικούς πράκτορες·

[…]

δ) τις ακόλουθες πράξεις:

1. τη χορήγηση και τη διαπραγμάτευση πιστώσεων, καθώς και τη διαχείριση πιστώσεων ενεργουμένη από εκείνον, ο οποίος τις εχορήγησε·

2. τη διαπραγμάτευση και την ανάληψη υποχρεώσεων, προσωπικών ή χρηματικών εγγυήσεων και λοιπών ασφαλειών, καθώς και τη διαχείριση ενεγγύων πιστώσεων ενεργουμένη από εκείνον, ο οποίος τις εχορήγησε·

[…]

5. τις εργασίες, περιλαμβανομένης και της διαπραγματεύσεως, αλλ' εξαιρέσει της φυλάξεως και της διαχειρίσεως, οι οποίες αφορούν μετοχές και μερίδια εταιρειών ή ενώσεων, ομολογίες και λοιπούς τίτλους, εξαιρέσει:

— τίτλων αντιπροσωπευόντων εμπορεύματα,

— δικαιωμάτων ή τίτλων αναφερομένων στο άρθρο 5, παράγραφος 3·

[…]».

Το εθνικό δίκαιο

5 Το άρθρο 1 του κεφαλαίου 1 του νόμου (1994:200), περί του φόρου προστιθέμενης αξίας [mervärdesskattelagen (1994:200)], της 30ής Μαρτίου 1994 (*SFS* 1994, nº 200, στο εξής: νόμος περί ΦΠΑ), προβλέπει τα εξής:

«[ΦΠΑ] οφείλεται στο Δημόσιο σύμφωνα με τον παρόντα νόμο

1. για τις υποκείμενες στον φόρο πράξεις που διενεργούνται εντός της χώρας και αφορούν παραδόσεις αγαθών ή παροχές υπηρεσιών που πραγματοποιούνται στο πλαίσιο επαγγελματικής δραστηριότητας·

[…]».

6 Το άρθρο 9 του κεφαλαίου 3 του νόμου περί ΦΠΑ ορίζει τα εξής:

«Απαλλάσσονται από την υποχρέωση καταβολής του ΦΠΑ οι παροχές τραπεζικών και χρηματοοικονομικών υπηρεσιών και οι πράξεις που αφορούν τίτλους ή οι παρεμφερείς δραστηριότητες.

Οι τραπεζικές και χρηματοοικονομικές υπηρεσίες δεν περιλαμβάνουν τις συμβολαιογραφικές υπηρεσίες, τις υπηρεσίες είσπραξης τιμολογίων και τις διοικητικές υπηρεσίες για την πρακτόρευση επιχειρηματικών απαιτήσεων ή τη μίσθωση χώρων φύλαξης.

Ως “πράξεις που αφορούν τίτλους”, νοούνται

1. το εμπόριο και η μεσιτεία που αφορούν μετοχές, άλλα εταιρικά μερίδια και απαιτήσεις, ανεξαρτήτως του αν αντιπροσωπεύονται ή όχι από τίτλους, και

2. η διαχείριση επενδυτικών κεφαλαίων κατά την έννοια του νόμου (2004:46) περί επενδυτικών κεφαλαίων.»

7 Το άρθρο 10 του ιδίου κεφαλαίου 3 του νόμου περί ΦΠΑ έχει ως εξής:

«Απαλλάσσεται η παροχή υπηρεσιών που αφορούν ασφαλιστικές και αντασφαλιστικές εργασίες, συμπεριλαμβανομένων των υπηρεσιών που παρέχονται από ασφαλειομεσίτες ή άλλους ενδιαμέσους ασφάλισης και αφορούν την ασφάλιση ή την αντασφάλιση.»

Τα ιστορικό της υποθέσεως της κύριας δίκης και το προδικαστικό ερώτημα

8 Η SEB είναι ένα σουηδικό πιστωτικό ίδρυμα που βρίσκεται επικεφαλής μιας «ομάδας ΦΠΑ» («mervärdesskattegrupp»). Τα πιστωτικό αυτό ίδρυμα παρέχει επίσης σε επιχειρήσεις χρηματοδοτικές υπηρεσίες που συνδέονται με την έκδοση χρηματοπιστωτικών τίτλων.

9 Κατά τη διάρκεια του 2002, η SEB, μαζί με μια άλλη εταιρία μέλος της ίδιας ομάδας ΦΠΑ, παρέσχε σε τρίτη εταιρία υπηρεσίες αναδοχής εκδόσεως τίτλων οι οποίες

συνίσταντο στο ότι τα μέλη της ομάδας αυτής δεσμεύονταν να αγοράσουν τις μετοχές της εταιρίας αυτής που δεν θα είχαν αναληφθεί κατά τη λήξη του χρονικού διαστήματος εντός του οποίου έπρεπε να πραγματοποιηθεί η ανάληψη των μετοχών (στο εξής: αναδοχή εκδόσεως). Για την παροχή της υπηρεσίας αυτής, τα μέλη της ομάδας αμείβονταν με την είσπραξη προμήθειας.

10 Θεωρώντας ότι η παροχή υπηρεσιών αναδοχής εκδόσεως απαλλασσόταν του ΦΠΑ, η εν λόγω ομάδα ούτε συμπεριέλαβε στο τιμολόγιο ούτε υπολόγισε λογιστικώς τον ΦΠΑ όσον αφορά την καταβολή της προμήθειας αυτής.

11 Μετά από φορολογικό έλεγχο διενεργηθέντα το 2005, η Skatteverket εκτίμησε ότι η παροχή υπηρεσιών αναδοχής εκδόσεως δεν συνιστούσε πράξη απαλλασσόμενη του ΦΠΑ και, με απόφαση της 30ής Δεκεμβρίου 2005, προέβη σε αναδρομική βεβαίωση επιβολής του ΦΠΑ για τη λογιστική περίοδο του Οκτωβρίου του 2002.

12 Κατά της αποφάσεως αυτής, η SEB άσκησε προσφυγή ενώπιον του länsrätten i Stockholms län (Διοικητικό Πρωτοδικείο Στοκχόλμης), το οποίο απέρριψε την προσφυγή αυτή.

13 Η ομάδα ΦΠΑ άσκησε έφεση κατά της απορριπτικής αυτής δικαστικής αποφάσεως ενώπιον του Kammarrätten i Stockholm (Διοικητικό Εφετείο Στοκχόλμης). Δεδομένου ότι η έφεση αυτή απερρίφθη, η SEB άσκησε αναίρεση ενώπιον του Regeringsrätten (Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο), υποστηρίζοντας ότι η επίμαχη αναδοχή εκδόσεως μπορεί να συγκριθεί με άλλες υπηρεσίες που παρέχονται στον χρηματοπιστωτικό τομέα χωρίς να υπόκεινται σε ΦΠΑ, όπως οι πράξεις που αφορούν τίτλους, οι ασφάλειες, οι χορηγήσεις πιστώσεων, οι εγγυήσεις ή τα δικαιώματα πωλήσεως.

14 Συναφώς, το αιτούν δικαστήριο διευκρινίζει εκ προοιμίου ότι, κατά τη νομολογία των σουηδικών δικαστηρίων, η παροχή υπηρεσιών αναδοχής εκδόσεως δεν συνιστά απαλλασσόμενη πράξη κατά την έννοια του άρθρου 13, Β, στοιχείο δ΄, σημείο 5, της έκτης οδηγίας (εργασίες οι οποίες αφορούν τίτλους).

15 Το Regeringsrätten διαπιστώνει ωστόσο την ύπαρξη διαφορών στα εθνικά δίκαια διαφόρων κρατών μελών όσον αφορά την εφαρμογή στις υπηρεσίες αναδοχής εκδόσεως της απαλλαγής που προβλέπει η εν λόγω διάταξη της έκτης οδηγίας. Έτσι, στην Ιρλανδία και στο Ηνωμένο Βασίλειο έχουν προβλεφθεί ρητώς απαλλαγές από τον ΦΠΑ για τέτοιες μεταξύ άλλων υπηρεσίες.

16 Επιπλέον, το αιτούν δικαστήριο υποστηρίζει ότι το Δικαστήριο, με την αφορώσα την ερμηνεία των απαλλαγών που προβλέπονται στο άρθρο 13, Β, στοιχεία α΄ ή δ΄, σημεία 1, 2 και 5, της έκτης οδηγίας νομολογία του, δεν έχει δώσει καμία σαφή απάντηση στο ερώτημα αν κάποια από τις απαλλαγές αυτές εφαρμόζεται στις υπηρεσίες που συνίστανται στην αναδοχή εκδόσεως.

17 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Regeringsrätten αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να θέσει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Έχει το άρθρο 13, Β, της [έκτης οδηγίας] την έννοια ότι οι απαλλαγές από τον [ΦΠΑ] που προβλέπει το άρθρο αυτό περιλαμβάνουν και τις υπηρεσίες (αναδοχής εκδόσεως τίτλων) οι οποίες συνίστανται στην εκ μέρους πιστωτικού ιδρύματος παροχή, έναντι αμοιβής, εγγυήσεως σε εταιρία η οποία σχεδιάζει να εκδώσει μετοχές, όταν η εγγύηση συνεπάγεται ότι το πιστωτικό ίδρυμα αναλαμβάνει να αγοράσει τις μετοχές που ενδεχομένως δεν θα αναληφθούν εντός της περιόδου αναλήψεως των εκδοθησομένων μετοχών;»

Επί του προδικαστικού ερωτήματος

Προκαταρκτικές παρατηρήσεις

18 Προκειμένου να αναλυθεί το νομικό έρεισμα ενδεχόμενης απαλλαγής μιας αναδοχής εκδόσεως τίτλων, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, πρέπει να διευκρινιστεί ότι η αναδοχή αυτή εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της έκτης οδηγίας, καθόσον συνιστά παροχή υπηρεσιών πραγματοποιούμενη εξ επαχθούς αιτίας κατά την έννοια του άρθρου 2, στοιχείο 1, της οδηγίας αυτής, λαμβανομένου υπόψη του ότι υφίσταται έννομη σχέση μεταξύ του εκδότη και του αναδόχου και ότι η προμήθεια που ο τελευταίος εισπράττει από τον εκδότη αντιπροσωπεύει την πραγματική αντιπαροχή για την εγγύηση που παρέχει σε αυτόν ο ανάδοχος (βλ., συναφώς, αποφάσεις της 3ης Μαρτίου 1994, C-16/93, Tolsma, Συλλογή 1994, σ. I-743, σκέψη 14· της 14ης Ιουλίου 1998, C-172/96, First National Bank of Chicago, Συλλογή 1998, σ. I-4387, σκέψη 26, και της 16ης Δεκεμβρίου 2010, C-270/09, MacDonald Resorts, Συλλογή 2010, σ. I-13179, σκέψη 16).

19 Πρέπει να υπομνησθεί ότι, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, οι απαλλαγές τις οποίες αφορά το άρθρο 13 της έκτης οδηγίας αποτελούν αυτοτελείς έννοιες του κοινοτικού δικαίου, οι οποίες έχουν ως αντικείμενο την αποτροπή αποκλίσεων κατά την εφαρμογή του συστήματος του ΦΠΑ από το ένα κράτος μέλος στο άλλο (βλ., συναφώς, αποφάσεις της 25ης Φεβρουαρίου 1999, C-349/96, CPP, Συλλογή 1999, σ. I-973, σκέψη 15, καθώς και Eulitz, προπαρατεθείσα, σκέψη 25 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

20 Όσον αφορά το ζήτημα αν μια τέτοια αναδοχή εκδόσεως τίτλων μπορεί να τύχει απαλλαγής από τον ΦΠΑ βάσει του άρθρου 13, Β, στοιχεία α΄ ή δ΄, σημεία 1, 2 και 5, της έκτης οδηγίας, πρέπει να υπομνησθεί ότι οι όροι που χρησιμοποιούνται για τον καθορισμό των απαλλαγών του εν λόγω άρθρου 13 πρέπει να ερμηνεύονται στενά, δεδομένου ότι οι απαλλαγές αυτές αποτελούν παρεκκλίσεις από τη γενική αρχή ότι ΦΠΑ εισπράττεται για κάθε παροχή υπηρεσιών που πραγματοποιείται εξ επαχθούς αιτίας από πρόσωπο που υπόκειται στον φόρο. Πάντως, η ερμηνεία των όρων αυτών πρέπει να είναι σύμφωνη με τους επιδιωκόμενους από τις απαλλαγές αυτές σκοπούς

και να τηρεί τις επιταγές της αρχής της φορολογικής ουδετερότητας, που είναι σύμφυτη με το κοινό σύστημα του ΦΠΑ. Συνεπώς, ο κανόνας αυτός της στενής ερμηνείας δεν σημαίνει ότι οι όροι που χρησιμοποιούνται για τον ορισμό των απαλλαγών του άρθρου 13 πρέπει να ερμηνεύονται κατά τρόπο που να καθιστά τις απαλλαγές αυτές άνευ αποτελέσματος (βλ. απόφαση Eulitz, προπαρατεθείσα, σκέψη 27 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

21 Τέλος, όσον αφορά τους λόγους που αποτέλεσαν το έρεισμα για τη θέσπιση των απαλλαγών από τον ΦΠΑ για τις πράξεις που διαλαμβάνονται στο εν λόγω άρθρο 13, Β, από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι ο σκοπός των απαλλαγών αυτών συνίσταται στην αντιμετώπιση των δυσκολιών που συνδέονται με τον καθορισμό της βάσεως επιβολής του φόρου καθώς και του ποσού του εκπεστέου ΦΠΑ και στην αποφυγή της αυξήσεως του κόστους της καταναλωτικής πίστης (απόφαση της 19ης Απριλίου 2007, C-455/05, Velvet & Steel Immobilien, Συλλογή 2007, σ. I-3225, σκέψη 24).

22 Η απάντηση στο υποβληθέν ερώτημα πρέπει να δοθεί υπό το πρίσμα των σκέψεων αυτών.

Επί της απαλλαγής βάσει του άρθρου 13, Β, στοιχείο δ΄, σημείο 5, της έκτης οδηγίας

23 Μολονότι δεν αποκλείεται η επίμαχη στην κύρια δίκη αναδοχή να εμπίπτει ταυτόχρονα σε πολλές κατηγορίες πράξεων απαλλασσόμενων του ΦΠΑ κατ' εφαρμογή του άρθρου 13, Β, στοιχεία α΄ ή δ΄, σημεία 1, 2 και 5, της έκτης οδηγίας, λαμβανομένων υπόψη των παρατηρήσεων που υποβλήθηκαν στο Δικαστήριο στο πλαίσιο της ενώπιόν του διαδικασίας, πρέπει να εξεταστεί, πρώτον, το υποβληθέν ερώτημα με γνώμονα τις διατάξεις του άρθρου 13, Β, στοιχείο δ΄, σημείο 5, της οδηγίας αυτής, που αναφέρεται στις εργασίες οι οποίες αφορούν τίτλους.

Παρατηρήσεις που υποβλήθηκαν στο Δικαστήριο

24 Η SEB υποστηρίζει ότι η επίμαχη στην κύρια δίκη υπηρεσία αναδοχής εκδόσεως έχει αυτοτελή χαρακτήρα στη Σουηδία και μπορεί να διαχωριστεί από τη συνολική υπηρεσία εκδόσεως τίτλων. Αναφέρει επίσης ότι, εν προκειμένω, η υπηρεσία αναδοχής παρασχέθηκε από φορείς άλλους από εκείνους που πραγματοποίησαν την έκδοση μετοχών.

25 Η Σουηδική Κυβέρνηση, ενώ δέχεται ότι η εν λόγω υπηρεσία αναδοχής εκδόσεως δεν αποτελεί στοιχείο ενός πακέτου χρηματοοικονομικών υπηρεσιών και ότι πρέπει να εκτιμηθεί χωριστά από την άποψη του ΦΠΑ, φρονεί ότι η υπηρεσία αυτή δεν απαλλάσσεται του ΦΠΑ δυνάμει του άρθρου 13, Β, στοιχείο δ΄, σημείο 5, της έκτης οδηγίας.

26 Όσον αφορά τον χαρακτηρισμό της υπηρεσίας αυτής, η SEB, η οποία υποστηρίζεται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στην ανάλυσή της, υποστηρίζει ότι η εν λόγω υπηρεσία αναδοχής εκδόσεως συνιστά εργασία η οποία αφορά τίτλους, όπως αυτή ορίζεται στη νομολογία του Δικαστηρίου, διότι είναι ικανή να δημιουργήσει, να τροποποιήσει ή να εξαλείψει τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των μερών επί τίτλων και να τροποποιήσει τις νομικές και οικονομικές συνθήκες μεταξύ των μερών κατά την έννοια των αποφάσεων της 5ης Ιουνίου 1997, C-2/95, SDC (Συλλογή 1997, σ. I-3017, σκέψεις 72 και 73), καθώς και της 13ης Δεκεμβρίου 2001, C-235/00, CSC Financial Services (Συλλογή 2001, σ. I-10237, σκέψη 33).

27 Η Ιρλανδία υποστηρίζει ότι, στο κράτος μέλος αυτό, η αναδοχή εκδόσεως δεν αποτελεί παρά ένα στοιχείο μιας συνολικής και αδιαίρετης υπηρεσίας που συνδέεται με την έκδοση των τίτλων και περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, υπηρεσίες παροχής συμβουλών και διαθέσεως στο εμπόριο. Αυτή η συνολική όμως υπηρεσία απαλλάσσεται από τον ΦΠΑ στην Ιρλανδία, δεδομένου ότι συνιστά εργασία η οποία αφορά τίτλους εμπίπτουσα στο άρθρο 13, Β, στοιχείο δ΄, σημείο 5, της έκτης οδηγίας.

28 Η Skatteverket φρονεί ότι η παροχή υπηρεσίας αναδοχής εκδόσεως δεν μπορεί να θεωρηθεί εργασία η οποία αφορά τίτλους, στον βαθμό που, αυτή καθαυτή, η αναδοχή εκδόσεως δεν δημιουργεί, δεν τροποποιεί και δεν εξαλείφει τα δικαιώματα ή τις υποχρεώσεις σχετικά με την κυριότητα των μετοχών. Τα έννομα αυτά αποτελέσματα παράγονται, μεταξύ του αναδόχου και του εκδότη, μόνον αν η έκδοση δεν καλυφθεί πλήρως από άλλους επενδυτές και αν ο ανάδοχος είναι υποχρεωμένος να αγοράσει το μη καλυφθέν τμήμα της εκδόσεως. Μόνο στην περίπτωση αυτή συνεπώς είναι δυνατόν να υπάρξει απαλλαγή από τον ΦΠΑ. Αντιθέτως, αν η έκδοση καλυφθεί πλήρως από τους επενδυτές στην αγορά, δεν θα υπάρξει καμία τροποποίηση στα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που αφορούν την κυριότητα των μετοχών και, συνεπώς, δεν μπορεί να υπάρξει καμία απαλλαγή.

Απάντηση του Δικαστηρίου

29 Πρέπει να υπομνησθεί εκ προοιμίου ότι, λαμβανομένων υπόψη των παρατηρήσεων που υπέβαλε στο Δικαστήριο η SEB και η Σουηδική Κυβέρνηση, οι οποίες συμφωνούν συναφώς, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι στη Σουηδία η επίμαχη αναδοχή εκδόσεως μπορεί να θεωρηθεί αυτή καθαυτή υπηρεσία δυνάμενη να παρασχεθεί αυτοτελώς και όχι υπηρεσία συνδεόμενη με τις λοιπές υπηρεσίες που παρέχονται στο πλαίσιο πράξεως εκδόσεως μετοχών.

30 Προκειμένου να δοθεί απάντηση στο υποβληθέν ερώτημα, πρέπει να υπομνησθεί ότι, όσον αφορά το περιεχόμενο της απαλλαγής που στηρίζεται στο άρθρο 13, Β, στοιχείο δ΄, σημείο 5, της έκτης οδηγίας, το Δικαστήριο έχει διαπιστώσει ότι οι εργασίες οι οποίες αφορούν τις μετοχές και τους λοιπούς τίτλους είναι οι πράξεις που διενεργούνται στην αγορά των κινητών αξιών και ότι το εμπόριο των τίτλων περιλαμβάνει πράξεις που μεταβάλλουν τη νομική και οικονομική κατάσταση μεταξύ των συμβαλλομένων (προπαρατεθείσα απόφαση SDC, σκέψεις 72 και 73).

31 Ωστόσο, το Δικαστήριο έχει επίσης διαπιστώσει ότι οι εργασίες οι οποίες αφορούν τίτλους, κατά την έννοια του άρθρου 13, Β, στοιχείο δ΄, σημείο 5, της έκτης οδηγίας, αφορούν πράξεις δυνάμενες να δημιουργήσουν, να τροποποιήσουν ή να εξαλείψουν τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις επί των τίτλων των συμβαλλομένων μερών (προπαρατεθείσα απόφαση CSC Financial Services, σκέψη 33).

32 Με βάση το κριτήριο αυτό που χρησιμοποίησε το Δικαστήριο στην προπαρατεθείσα απόφαση CSC Financial Services, ήτοι την τροποποίηση, έστω και δυνητική, της νομικής και οικονομικής καταστάσεως μεταξύ των συμβαλλομένων μερών, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, εν προκειμένω, όπως τόνισε και ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 53 των προτάσεών του, η επίμαχη στο πλαίσιο της κύριας δίκης αναδοχή εκδόσεως τίτλων πληροί τις προϋποθέσεις που έχει θέσει η νομολογία αυτή.

33 Συγκεκριμένα, ακόμη και αν η έκδοση των μετοχών επρόκειτο αργότερα να καλυφθεί πλήρως από τους επενδυτές στην αγορά, οπότε η αγορά από τον ανάδοχο των υπολειπομένων μετοχών δεν θα ήταν πλέον αναγκαία, η σύναψη συμβάσεως αναδοχής εκδόσεως τίτλων, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, θα μπορούσε αφεαυτής να δημιουργήσει, να τροποποιήσει ή να εξαλείψει τα δικαιώματα κυριότητας επί των μετοχών, οπότε η δυνατότητα αυτή και μόνο αρκεί για να χαρακτηριστεί μια τέτοια αναδοχή εκδόσεως ως εργασία η οποία αφορά τίτλους, κατά την έννοια της εν λόγω νομολογίας.

34 Περαιτέρω, σύμφωνα με τη θέση της Skatteverket, ένα πιστωτικό ίδρυμα το οποίο έχει καταστεί ανάδοχος εκδόσεως μετοχών η οποία κατέληξε σε πλήρη ανάληψη από τους επενδυτές στην αγορά των εκδοθεισών μετοχών δεν θα τύχει απαλλαγής από τον ΦΠΑ όσον αφορά την πράξη αυτή, καθόσον δεν θα έχει υπάρξει καμία μεταβίβαση μετοχών μεταξύ των μερών και, ως εκ τούτου, καμία πραγματική μεταβολή των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων των τελευταίων αυτών όσον αφορά την κυριότητα των μετοχών.

35 Αντιθέτως, αν ένα άλλο πιστωτικό ίδρυμα καθίστατο ομοίως ανάδοχος εκδόσεως μετοχών, η οποία δεν θα κατέληγε στην πλήρη ανάληψη αυτών, και ήταν συνεπώς υποχρεωμένο να αγοράσει τις μη αναληφθείσες μετοχές, η πράξη αυτή, η οποία, αντιθέτως προς όσα υποστηρίζει η Skatteverket, εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της έκτης οδηγίας και είναι αυτοτελής σε σχέση με την έκδοση μετοχών, θα απαλλασσόταν από τον ΦΠΑ, δεδομένου ότι, στην περίπτωση αυτή, θα υπήρχαν πραγματικές μεταβολές στα δικαιώματα και στις υποχρεώσεις των μερών όσον αφορά την κυριότητα επί των μετοχών.

36 Υπό τις συνθήκες αυτές, μια ερμηνεία του άρθρου 13, Β, στοιχείο δ΄, σημείο 5, της έκτης οδηγίας σύμφωνα με την οποία η αναδοχή εκδόσεως τίτλων θα απαλλάσσεται ή όχι από τον ΦΠΑ ανάλογα με το αν υπάρχει πλήρης ή μερική ανάληψη των εκδοθεισών μετοχών θα ήταν αντίθετη προς την αρχή της φορολογικής ουδετερότητας, επί της οποίας, μεταξύ άλλων, εδράζεται το κοινό σύστημα ΦΠΑ που καθιερώνει η έκτη οδηγία και η οποία απαγορεύει τη διαφορετική μεταχείριση, όσον αφορά την είσπραξη του ΦΠΑ, επιχειρηματιών που διενεργούν τις ίδιες πράξεις (απόφαση της 28ης Ιουνίου 2007, C-363/05, JP Morgan Fleming Claverhouse Investment Trust και The Association of Investment Trust Companies, Συλλογή 2007, σ. I-5517, σκέψη 29 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

37 Δεδομένου ότι μια αναδοχή εκδόσεως όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη απαλλάσσεται του ΦΠΑ ως εργασία η οποία αφορά τίτλους κατά την έννοια του άρθρου 13, Β, στοιχείο δ΄, σημείο 5, της έκτης οδηγίας, δεν είναι πλέον αναγκαίο, για την επίλυση της διαφοράς της κύριας δίκης και για την απάντηση που πρέπει να δοθεί στο αιτούν δικαστήριο, να εξεταστεί επιπλέον η αναδοχή αυτή υπό το πρίσμα του άρθρου 13, Β, στοιχεία α΄ ή δ΄, σημεία 1 και 2, της έκτης οδηγίας.

38 Κατόπιν των προεκτεθέντων, στο υποβληθέν ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 13, Β, στοιχείο δ΄, σημείο 5, της έκτης οδηγίας έχει την έννοια ότι η απαλλαγή από τον ΦΠΑ την οποία προβλέπει η διάταξη αυτή καλύπτει τις υπηρεσίες που παρέχει ένα πιστωτικό ίδρυμα σε εταιρία η οποία επιθυμεί να προβεί σε έκδοση μετοχών, έναντι αμοιβής και υπό τη μορφή αναδοχής εκδόσεως τίτλων, βάσει της οποίας το ίδρυμα αυτό αναλαμβάνει τη δέσμευση να αγοράσει τις μετοχές που δεν

θα έχουν αναληφθεί κατά το πέρας της περιόδου αναλήψεως των εκδοθησομένων μετοχών.

Επί των δικαστικών εξόδων

39 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι κατέθεσαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τέταρτο τμήμα) αποφαίνεται:

Το άρθρο 13, Β, στοιχείο δ΄, σημείο 5, της έκτης οδηγίας 77/388/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 17ης Μαΐου 1977, περί εναρμονίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών, των σχετικών με τους φόρους κύκλου εργασιών – Κοινό σύστημα φόρου προστιθεμένης αξίας: ομοιόμορφη φορολογική βάση, έχει την έννοια ότι η απαλλαγή από τον φόρο προστιθέμενης αξίας την οποία προβλέπει η διάταξη αυτή καλύπτει τις υπηρεσίες που παρέχει ένα πιστωτικό ίδρυμα σε εταιρία η οποία επιθυμεί να προβεί σε έκδοση μετοχών, έναντι αμοιβής και υπό τη μορφή αναδοχής εκδόσεως τίτλων, βάσει της οποίας το ίδρυμα αυτό αναλαμβάνει τη δέσμευση να αγοράσει τις μετοχές που δεν θα έχουν αναληφθεί κατά το πέρας της περιόδου αναλήψεως των εκδοθησομένων μετοχών.

(υπογραφές)